Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРАЛАЦ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ★ ЕРА, 27 МАРТ, 1986 ШУ. ★ № 37 (7228). ★ Мах 3 кеп.

МОСКВЕ ХКАЧАР

КПСС ЦК-ас, СССР Лакхехьарча Совета Президиумаи Советски правительствеи вехарах 25 марта официальни доттагІана визитаца Москве кхачъа Алжирски Халичъа Демократически Республика Президент, кхам мукъаданкхара Фронт ягача партие Генеральни секретарь Ш. Бенджедил.

Аэродроме цунна накъабахабар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча механаторча гІулакхиг министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР оборона министр С. Л. Соколов, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Министрий Советаи Председателя хьалдаза заместитель Н. В. Талызин, КПСС ЦК секретарь А. Ф. Добрынин, кхыбола официальни нах.

Аэродромера накъайоакхаш мотоциклистий эскорт а йолаш Кремле ягар автомашиний кортеж.

* * *

Кремле, Йоккхача Кремлевски двореца Георгиевски залеШ. Бенджедидага моаршал хоатташ вар КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев.

Кремле уж вІашагІикхийтача хилар новкъостий А. А. Громыко, Э. А. Шеварднадзе, С. Л. Соколов, А. Ф. Добрынин.

(ТАСС).

ШЕРАГІА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ!

19 АПРЕЛЕ — КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

Дикача толамашца накъаболх В. И. Ленини вай 116 шу дизара хетадьча вай коммунистически субботника «ГрозНефть» объединенена чуйоаІача технологически транспорта Старогрозненски управленге кхъхьегамхой. Йиллача хавал дикка хьалха кхоачашъиьлЙ гар кхаь беттга задани.

Коммунистически кхъхьегама ударникаш, водителя Н. Ватабова аьлар:

— Советски накха традицин а хинна ДІаэттад Сийлахь-вонкха бабчча вай ди толамашца белгалдоакхкхира. Са новкъостаца Э. Алигхановна, Г. Вербицке, кхоадьча доагорга болх бергга цу дийнахь.

19 апреле 730 саго хьинаре кхъхьегарга. Цу дийнахь дакъхкха алапех 2000 сом Машара фонде ДІахьожадерга.

* * *

Дика кийчо яьй «ПІеча шоатздина» Нохч-ГІалгІай ГІишлон управленена чуйоаІача вышибгонни конструкцей завода коллектино. Субботника штаба начальника, завода директора заместителя Х. Хадисова дуна:

— Кхъхьегама пІей белгалдакхка араваррга ворхІ бІаь гаргга саг, царех вкъбаь бІаь шоай мотт ингаша кхъхьегаш хургба. Юкебисарш завода кюа, цул арахьа лостамаш деиг хургба.

Цу дийнахь 24 эзар сом наькха балхаш дергда завода вана. Масала, хьаергья бІаь кубометр раствор, цхьа бІаь ах бІаьнтон асфальтни бетон, 150 квадратни метр столярни изделеш, кхыдола балхаш дергда.

Болх бах дакъхкха алапех 1500 сом пийтталлаш пхиъ пхиъ тІелетка фонде ДІадохьийтаргда завода кхъхьегамхоша.

* * *

Дерриге шоай ниъаш оарцагІдакъа суббоТнике кхъхьега лерхІ Самашкински консервни завода коллектино. ХІаране шиЙ ден норма 150 процент кхоачашъергъа аьниад, цудухьа арахьера продукци а дикка дуккагІа хургьа массагаш деноШка хулачул. Цига дакъхкха ахчах 1200 сом пятилетка фонде ДІачулургда.

Дика кхъхьегаш хьайоагІа завода коллектив ер шу доладелча ден а, хІанзале арахийцай 45 эзар сом мах бола продукци, цига ДІадолар лохдарах ихдадьа цхьайтта эзар сом.

* * *

Дог айдена ГІаийцар «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода коллектино 19 апреле Ерригзоозни коммунистически суббоТник чакхдаккха аьлна москвичъаца дах кхайкарал.

Кхъхьегама цІейна юкъе дакъа лоацарга 886 болх йоча. ЦІера 381 саг шоашдаим болх бен волча мотт ингайка хургба. Завода кюа, цехаика, административни ГІишлошца, лоалаахарга улицашка лостам бен хургба 525 саг.

Пятилетка фонде 2,5 эзар сом ДІачулача лаьрхІад завода коллектино.

— Субботник долча дийнахь цхьа хІинар ца ехдеш кхъхьега дош ду оаха, — аьлар формовщица Хь. Аушева. — Кхыча тайпара хила а йиш яц из-м. Ленин вах ди берригача наха цхьатарга деза да. Цудухьа дог тІера хьалложал тха коллективо москвичий кхайкарал.

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе эгага дикагІа лоацарга пхиъ производственникех цаІ ва электросварщин, коммунистически кхъхьегама ударник Деронин Иван Никоаевич. ТхъаЬ иттех шу да балха мотт иг да хуншаи из ухгаза кхъхьегаш вола. Цу шераша ца Іалаш ден дика кхайтта на шиЙ балхах. Цун вІашТехьдоал данн социалистически яхье хьалха латтараша кхъье хила. Ше хьа мел еш йола продукци тІехдика мара па хилийтарах, заводерге ма болххлоотта юкъе эгтара хьалхарчарна боЬъо йьхкхар цо шиЙ тамагІа а долаш продукци арахеца. Цудухьа моллагІа бехктохкаме заназ кхаьчача, массага санна, цунга хсоачашде дІаду из бригадира Бирюков Сергей Григорьевича. Цо дика кхетадУ йиллача ханеи тІехдинеи Иван Яковлевича из кхоачандердолгга.

И. ПЛИЕВА сурт.

Лоьрхlар кхоачашду

Парте XXVII съезда решенеи программа а хинна ДІаэттай Грозненски ремонтно-механически завода коллективе. Ер чу доладелча денз пачъа хьалкхен планал совгІа кхоовтт ха эзар гаргга сома мацха товарни продукци арахийцай цо. Цунах ах мнссел я йоагІачул дуккагІа мацъала яьккхар.

Социалистнч е с к и я яхье хьалха латташ я Абубакаров Мозаладе кулгалдеча механооборони цеха коллектин. ХІаьта бригалашта юкъе хьалхара мотт иг а яьккха, хІанз тІабоагІаче бетта мотагІа яьккхьегаш я Маскуров Мувсас кулгалдеча токарий бригадан Годзевич Владимир керте латтаза слесарь-бригадан коллектнваш. Цар хІара сменагІа норма 130 процент кхоачашъю.

* * *

«Трансмаш» завода коллективо шин бетта планал совгІа кхаьчаитт эзар сома мацца продукци. ХІаьта задачал совгІа арахийца товарни нормативно - шІенеи продукци дийтта - дийтта эзар сом мах болаш я. Къхьегама оасарле дахьъа пхиъ бетта задания шин процент тІехдика-чашъяй предприяте болхлоца.

Деша дай бац

КПСС XXVII съезда сийна ух шера шин бетта план хаьал хьалха тхоачашде денхар ГІаийцадар моттигерча промышленноста министерства чуйоаІача «Металлист» яхача завода коллективе. Бакъда, балхаца нахаьга ДІахачийтанаар 70 эзар сома мацца тайп-тайпара товараш. Къхьегама оасарле лакхъяралйн а хьоарлье лаьккхьяьнаб.

ТІехьаоасчара хьалгІадолаш ш1 Горкуев керте латтаза мьаьнеи арахеца участок Дошуков шастер вола тараза тоаду участоки.

* * *

Цу тайпара шин бетта план кхоачашъьлЙ «Чечинтельстрой» треста чуйоаІача Грозненски эъшбетонни конструкцей завода коллективо а. Ара ца кеп аш йисай 18 эзар сома мацца товарни продукци, цул дуккха а дуккагІа я мацъала ца йоаккхаш йисар.

Предприяте керттерчарех лоархІаш я Устгарханов керте латтаза ашшбетона конструкцей цеха коллектив. ХІаьта цо продукци арахецара задани 87 процент мара кхоачашъьлЙ.

КПСС обкоме

1986 шера 21 марта хинначА КПСС обкома бюро заседалае дийцар КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенешца хьежна Инжма-технически прогресс сихъяра «Красный молот» яхача завода партномон администрацеи беча балхах дола дош. КПСС обкома бюрос белгалдаькхкхар, «Красный молот» завода партийни комитетон боахама кулгалдоеш, КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума, Іилма-технически прогресс сихъяра дешех лаьца КПСС ЦК хинна-ча совещане решенешца хьалхле а лелаеш, производство сихаГІа дегІайоалаяра, керда техникаи технологии кегІойлаяра, арахецара продукце дизаЛ технически боарами лаккбара белгалдара болх беш хилар. Уж деШаи кхетадеча предприяте партном уйла дуккагІа тІаахйта яьннай завода цехийн службаи партийни организацейи кулгалдоЙн доарлЬем лаккбара, цехаин участкаш техничеси кхы, тІа а кийчъера, хІанз болх бен йола оборудованни технологеш ешш нерзалхара тІаерзаяь мероприятеи цар кхоачашъеча лоаттабу тІехьоакхам чІоагІбара.

Цунца цхьана, обкома бюрос белгал ма дакъхара, партийни комитето, боазма кулгалхоша мела эргадоа: Іилма-технически прогресс сихъяра. тІадерзаадь шоай гІулакхаш. Завода партномна принципиальность тоъаш боахамеи технически нулгалхой балха мах бена хана, кхоачамболаш кІоарга хьагучъадахъяь Іилма-технически прогрессана каргІалькнаран юкъекхахара темпаш лоха хилара бахьанаш. Из бахьан долаш биззача боараме пайда эцаг производство эффективность лакхъяра йолча таронех. 1985 шера кхоачашъьлЙ прогрессивни технологеи юкъеххьара плани промышленни продукце керда тайпаш дерзаяна болх.

КПСС XXVII съезда решенеш—кхоачашъергья!

ХАНО ДІА МА ДЕХХАРА

Берригача советски наха саина, чІоиІга терхам тІйоь-хийта ладийтар саха КПСС XXVII съезде новкъоста М. С. Горбачева дачча къмыльага. Йсварг, сонкха чулоцам болаш долчу документан да партие диндарш, донккхий денхараш да цар вайна хьалхашка уттадерш. Уж кхоачашдера хІара сага хьажъал, денал, берригге а низ эш.

«Экажевский» совхоза къахьегамхоша съезда на-къабоахаш донккий социалистически декхарш тІаийнадар. Хьалхарча кварта-ла духхи шин бетта шурни йохкара планан 25 февраль хьагІа-хачалеъша кхоачашъергьа-съезд хьаелла да хьагІаяка-чалехьа еррига юрта боахама техникана, автотранспорта ремонт ян новкъкарья, аьн на дош деннадар.

Съезда сийна оахош де лерхІар дувцаш партийн соорани хилар тха. Цуьнан-гахьа стаг терхам тІабахийта дай-цар шийттаглагІча пятилетка заданеш кхоачашъера хІан-залца ца баьча тІаьхьа дийна-наре боьх бе бедаш хиларах.

Кердача хьисанс, парте дІа ма деххара, эжажевашн болх бе лаьрхІа болга хІано-ле а тух да. 22 феврале тха боахаме йолча еррига а техника ремонт яь а яьнна, балха арайла кийча яр. Йыьстахкашкарга балхаша кийчбаларга тха механизаторша районе боахамашта юкъе призовой моттиг яьккхай, Техникана ремонт мишта яьй хьоаш хиннича районни-кашмиссе социалистически яхье хьалхара моттиг еннай тхона. Коммуьнис Х. Галаев нерге латтара трактерио - яхаш леадерча бригадо районе шолгІага моттиг яьккхай.

Съезда сийна тІаийца деХхарш яхоачашдеъ хьайбаш леладергаш а, Хьалха латтачарна юкъе ба доярхаш М. Точиева, У. Алиева, Х. Сурхоева, яхьбарш, Іаьсаьна ца дина хьонаш бе Нарговски-гІар Нинан Мовлатхан, З. Джабраилова. ПланагІа лаьрхІа хинначул дуккха а дукхагІа дозал Іогіахкет дар яхоачаш хьайбаста.

Къьсстта дина хьокхамаш дальхад доярка М. Точиевас. Хьакъера лаьрхІача денн бусан хІара яхоаббача йаттагара 11 литр шура йоаккх цо.

Механизаторша, хьайбаш леладергаш из толам баьхьаб хІарачеъна. Хьа-гІар хьадезаш, дисциплина а йолаш, массане дика боьх бар бахьан долаш. Нъахьеъгам совхозе лаьрхІолаш дар социалистически яьъа хьалаш а. Хіаранена карагІдаьнар, дина дисар лоарх-Іаргдолаш оттададар уж. Іаьрхаш

Халкъа тIахьожам

Нохч-ГIалIай АССР халкъа тIахьожама комитете

Моттигера хоамаш

ТРАНСПОРТА ДОАЛ ДАЦ

Сунненски районни халкъа тIахьожама комитете дийнар «Района предприятишен бо-хамашен автомобильни транспорт лелаяра» дош. Халкъа тIахьожамхоан республика МВД ГАИ болхло-шен цIахьана рейс вина гуш-дьалар колхозашна, совхо-зашка, предприятешнен ор-ганизацешнен автомобильни паркаш пайда оцуш, цIен-заштта хкоачамбоацараш нийсдолийтIира. Масала, районни агропромна система чуйоагIачу муъл кхулъаро ав-томобилеш эхаш мара лиъе тIа араллац. Духха автома-шинаш латт ремонте, уж тоае ема ха тIехьышина йол-лаяр. Цхьана ял ехача спи-дометрача болх беш, тIа-хьожам боацан, водителаша шоай цIагIа лоаттаяр машинаш.

Районе йолаш йолча 864 автомобилеех духъхьал цхьан бийсан гаражанна чу па йоа-гIаш йисар 107. Цоча Эсха-ра цIерагIча колхозе 50 ав-томашинех йоаяш яр 15, Кирова цIерагIча — 37-ех — 19, «Сельхозтехника» — 137-ех — 15 «Сельхозхиме» — 81-ех — 7, «Серноводский» лхача совхозе — 74-ех — 9.

ТIахьокаман доаяш доа-ялаш хIаъмаре дукха транс-порт лелаярах кхоачаш па-яра кхерам бо органически удобрений кхаинна дIакха-тьара кхаь бетта йолаш да-ни, юхатетт юрташка де де-заш кхыдола балхаш тамхдоа-хилга. Масала, халкъа тIахьожамхоша рейс вина-ца йолаш «Сельхозтехникере» «Сельхозхимере» цхьа ма-шина хьожайнаш удобре-ний дIакхаъяьна.

Доал ца дарах, паччахъал-кхен автотранспортах пайда йийбарен лелаярен гIулкъ-ниш тамастта леладдаре район боьхьенаш, предприятеш, органи-зацеш, 28 кIуралгахочуна 840 сом гIоп таккийтад.

Сунжа.

ЖОП ДИЙХАР

Назрановски района халкъа тIахьожама комитете цхьа хинна Iийлабаш Грозне-нски торгово-хозяйственни комбинате № 9 Сурхокни-ски бахьнадаярий база завс. дуюше С. Исмайлова сомийн бахьнадаярийн продукци лоаттаяра, ларкIера, дIахоара боьхьенаш телхаеш хиларах беш бола хоам. Из гIулакх республика госторгпищеце-на цхьана техкар халкъа тIахьожамхоша. Тучаяьлар 1985 шера 1442 тонн коорто-лаяр 480 тонн хохи бале хьачубена хиларг. Соазна I-гIа январе денна I-гIа де-кабрь кхачалца килограм-мах 15 кепиг а доаккхаш, 1308 тонн коартолаяш 120 тонн хохи бетта. Назра-новски района тикашна ех-кар 150 тонн мара яр, царна юкъе 15 процент паччахъ-алкхен стандарташ дIа-хьаьжъяш а йоаяш. Цул совгIа, районе бахача маха чIоагIа, хоаттаяр йолларе 1150 тонн коартолаяр районах арахьа екхаяь. Брак а яь бохьа-бокъо да цул бисар 30 тонн хох. Цудухьа хоза мах-ьаш 40 процент лоздолар. Из бахьан йолаш 3600 сом зе хилар паччахъалхкенна.

Духха ха йоаццаш хинна-на цIий заседане район халкъа тIахьожама комите-то С. Измайлова строги вы-говор а луш паччахъалхки-на хинна зе кIезиг-духха мет-тахьдара кхаь бетта доагIа алани мIалхьожадир.

Назрань.

ТЕССА ДИТАД

Малгобекни технологичес-ки транспорта управлене тесса леладу керла техника, дикаI йолаш. Цо ныс-ъюкъеIоаларе, ныхьхеран Iилман ларда тIа бакнхара, информационни рационали-заторски бюро тообарг ле-шаш, кхочачашлун цу хьажъ-ехьа оттаяь планаши мероп-риятеш. ТIа тайпара вынод йир,тохкам бахьчул тIехьаIга. Малгобекски городской халкъа тIахьожама комите-то. Цудухьа из дош цийяр-ларгIачу заседане дийна а йийцеш, иу дакъа хьажъ-ехьа бола соцам а тIайпар райо-она халкъа дозоришеш. Цу-тIа белгалдаьхьар, управ-лене йолаяр-ларгIачу. Чу-рилов, Н. К. Будайчиев) шоай коллективе Iилма-тех-ически прогресс сихъяра дешай йоагIа йоахъо ца ел-ла.

Халкъа тIахьожама комитето уж кхоачамбоацараш нийсдолийтIарах беш а бах-хьаш, управлене начальника-гара А. Чуриловгарн нертера инженергара Н. Бу-дайчиевгерн хьадийхар уж сихха йIадохизга а цу бал-ха эффективность лаккъяра де дезар делга а.

Малгобек.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ГУЧАДОАХ

Найна ма харра, пачча-хьалхкен рузкъа йорадара а из леччъадеранца лира кIовсам доаттабера а луъна хIама ду халкъа тIахьожам-хоша. Цу тайпара болх беш я ала мегарга Назранов-ски трикотажни фабрика йолла-тIахьожама группа. Пуъна керте латт коммунист Газдие-ва Фатима.

Хоша да фабрика духхьа-ча шеранька рентабельни на хинндира, массаза а пачча-хьалхкен декъабоца йолла-

Из шийта хIара объек-тинни саина субъективни а бахьанаш дар. Цудухьа бох дIинIаш дIагIорбоагIа тай-лара тообарга, администраци а, парторганизацин саина де-кхариIла я тIахьожама груп-на а. ХIаън фабрика тIехьа-нашка ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш, ткоачамбоацараш, ишшта цхьаъа дисараш гучадоах. Цар къаьстта тIахьожам лоаттабер керттера биъ хьожкаш: тIахьожама группа. Пуъна керте латт коммунист Газдие-ва Фатима.

Масала, ло боаяькача ма-терниалаш соялен дIаухийтаяр хидар гучадьяьккар шер. Цуъна бехке барий гIулакх-ъхоастаде ламна администра-тара тообарга, администраци а, парторганизацин саина де-кхариIла я тIахьожама груп-на а. ХIаън фабрика тIехьа-нашка ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш, увзорг, кхыйола бийдал лечъ-нийселар уъгаяьца. Цу тIе-дакха бехке болчаргара дай-ца ца ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш, ткоачамбоацараш, ишшта цхьаъа дисараш гучадоах. Цар къаьстта тIахьожам лоаттабер керттера биъ хьожкаш: тIахьожама группа. Пуъна керте латт коммунист Газдие-ва Фатима.

Ховш да фабрика духхьа-ча шеранька рентабельни на хинндира, массаза а пачча-хьалхкен декъабоца йолла-

Из шийта хIара объек-тинни саина субъективни а бахьанаш дар. Цудухьа бох дIинIаш дIагIорбоагIа тай-лара тообарга, администраци а, парторганизацин саина де-кхариIла я тIахьожама груп-на а. ХIаън фабрика тIехьа-нашка ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш, увзорг, кхыйола бийдал лечъ-нийселар уъгаяьца. Цу тIе-дакха бехке болчаргара дай-ца ца ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш, ткоачамбоацараш, ишшта цхьаъа дисараш гучадоах. Цар къаьстта тIахьожам лоаттабер керттера биъ хьожкаш: тIахьожама группа. Пуъна керте латт коммунист Газдие-ва Фатима.

Ховш да фабрика духхьа-ча шеранька рентабельни на хинндира, массаза а пачча-хьалхкен декъабоца йолла-

Из шийта хIара объек-тинни саина субъективни а бахьанаш дар. Цудухьа бох дIинIаш дIагIорбоагIа тай-лара тообарга, администраци а, парторганизацин саина де-кхариIла я тIахьожама груп-на а. ХIаън фабрика тIехьа-нашка ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш,

«Чечинтехмонтаж» объ-единенера чуйоагIачу пред-приятеша зоъзе белгала моттиг дIалоаш автоколонна 1570. Цуъа хинна Iийлаш из объединенне хьалхатта-ча колхеттиташа зоъзе. Цхьаъ-талагIча пятилетка пачча-хьалхкен планаш 1985 шера 4 декабре исоачалъярах ра-порт делар автоколонна. Кхы а доаккхаш толамаш доахаш дIахо оаха ях ьхьаьгаргхилара дош да шоана, аьнна тешш-йир цхьаъа хьожайнаш ра-шийттаялча пятилетка хьал-хара шу долалуш. Хетарга-ха, цунца дувзадена хила дешай дар-ах тха. Масалаш долалуш автоколонна кул-галхой куралаш е болабалар а. Цхьабакъа, гIулакхаш дина лел, яхаш куралаш а еш,уж лелеш а йоагIагIа тех-ача гучадьалар сурт дувцца-ча тайпара дина доацлера.

«Цхьаъа тIехьа-нашка» ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш, уж лелеш а йоагIагIа тех-ача гучадьалар сурт дувцца-ча тайпара дина доацлера.

...Цхьаъа тIехьа-нашка» ерригача бригадани-ца, цехашка, рейдаш а еш,уж лелеш а йоагIагIа тех-ача гучадьалар сурт дувцца-ча тайпара дина доацлера.

...Цуъринна яьх сахьат доа-лаш латтаяр тхо автоколо-на-1570 ихьачача хана. Ара-ъхьа бийса яьнъха чуъха авто-машинаш Iалаьмате сина предприятеш наIарех чахъхьо-лар.

— Уж фу машинаш я, ми-чахъара йоагIа?, — аьнна Iалаьмате дIаъча хаттара жоп а луш, дежурни диспетчера М. Масловас аьлар:

— Тха предприятера я уж. Цхьабакъа. мичахъра йоагIа хатта а цар тIара во-дителаш малаш ба хъ а в ваш-тIехьаланзар са. ХIаъна аьл-ча, сиха чаххийлхар уж ма наIарех.

Шоай коа бийсаш ца яьхача машиний номераш цар водителий тайпан цIераша председателера Р. Дашаевен. Цар яздур материала тIе-дийнар бакъда, яхаш. Забо-да профсоюзни комитето, ВЛКСМ комитетаца ихьана нийтьяьй общеците сайна яхлицийно - бытовойн салаIарен хьалаш тоа-дара тIаерзаль мероприя-теш. Общежите бахача ихьа сайгIан йийр материал ков-ъюн. Керхай общежите керда совет. ВЛКСМ коми-тетаца ихьана балха план оттаьлй.

ОАГIУВ ХЬАЛЛОАЦАШ

Хьайбай продуктиношца дIаъхо лаьхьелга Iалашдараш лоарх1амегIа а долаш ре-хьар дар хIаъна юртарча хал-къа тIахьожамхоша, депутаташ-ташта, активистаташта. Кхъьстта саготIеIа долча де-шаех наI а хинна дIаъттад доаханн Iангара доахилга. ТIаккха мишта кхочачашлу тIахьожамхоашен пар дуъкъа-ч1 Iийчашен цоай тоалхаше а цунга хьежка сийлахьа а дола дехьарин Грозненски района шиъ боахиме.

«Сокойни совхоза МТФ банна йоккха а ая — бер-риган а 110 етт ба. ДIкъьрлоа ихьына хетапу, доа-хана продуктивность дIакхъ-яра уъхаза цхьаннка тайна проблема хила кIезиг аьнна. Цхьабакъда, совхоз Iойилла-на дена шер - шерга лешш-дора ну дехьа. Цхьадолча Iан бетташка хIара Iатто цаIи ахи жидограмм шура эшайора дена. Цул а ногIа дар цIий хьаьккаш цхе шера виъ дерригача хувнаеннаа боахаме, хIаъта МТФ-е зоотехни-чески службе яалла хинна а яц. Цуъ когIатта хинна бархI шера образовани мара йоаццаш вола бригадир. Лоца аьлча, боахама из данъа дIаъкхъьлга дар Iангара Дараев Султан, хьалхалатта-ча «Атагинский» совхоза керттера экономист совхоза керте эттIехь хана. По прод-ленина а енна халкъа тIах-ъюкамна керттера группа председателалла хьожанар-ниш экономистаца боаг-бош вола Абдулхаджиев Юн-сап, хIана аьлча, ферме доа-жъарий учет йадар, нъаъхера-ма дисциплина эсала яр. Хъьта ю общественни де-яхар кIоачашделга цо бIу-бенна дIа а доладир.

Соахка августе бетта Iанна тоъал доаккъар Iаланде, юхъ-ера а, соахкоза вIашIтехь-лаьнна Iаланде хIара, Ю. Абдулхаджиева шийна бакъъаьха хетар духхьал дIа-дувзар духха хьайбаш лела-дераш гучIогIу.

— Нагахьа санна вай ферме лергIа порадош па оттаIой, — аьлар цо, шура яккхара хIаъна санна районни сводке эттара тIехьа латтарга вай, — Вай воаш яр тохалой, вайна хьалхара из болх бе саг воагIаргнан.

ТIахьожамхоша керте латтачо яхар хьаллаьлар ди-наIбочна доаркаша Хаммур-муъраев. Путевка тIа яздыр-ра машина спидометрос яьх-хьажъяьнна денкарийла-вьяча механика Альсултано-ва ше вагIача тIанда тIара хьалхалъа ца луш, кхуо яздир путевка тIа. Чувьлар шоп-лагIаяр. Цунна а ишта куьг яздир.

Тхо хьенар путевкаш тIа лодыкъ-ъен спидометрашна хьажъяьнна. Чувьлар, Сальмурзаева автомашина спидометрос хьажъяьнна путевка тIа яздыччиен — 447 пилометр яьх хилар. Цунна а ишта куьг яздир.

Приписканш ю моттигат гучаяьлар цу Iуйрийна. Диспетчерга путевка хьа я ийца, контрольни механи-ка. ВорхI сахьат даьлар. Хьа-чуха йолаелар бийса ара а лыкха йоагIа ер номерани ба-ла машинаи: 71—60 (води-тель Атуев), 26—25 (води-тель Монтаев), 37—35 (во-дитель Хасиев), 34—01 (во-дитель Салмурзаев), 57—38 (водитель Судейманов). Цу водителаша цхьаъа бахьна-наш доахар. Духха гIар ахь-чох, машинаш «цIабъха ехь-бисабар уж. Масала, чарх йохар бахьан долаш машина цIагIа дIаоттаяьар аз, ахьаш тхо тешаде гIерташ вар Iуй-рийна гараже хьажъена шо-фер Мурталаев. Дуъха бахьна-наш а доахаш, ше да ца яь-вар дехаш вар водитель Ха-сиев. Цу дийнахьа гараже чу па йоагIаш бисар 17 автома-шина яр, командировке я яхаш коа ца хинна 28 а йоа-цаеш.

Арахьара тIахьежача дина лоарх1аца предприяте уж хIа-маш инисдалараш цецдьалар тхо. Оарц данъхьа хIама ма дий нурийна машина гараже па йоагIаш бисар! Тха безам хилар цун духъдоделга. Гу-чадьалар, шоферашта масал телараш, автоколонна руко-водителаша цIерагIча Грозненски межъдьатта чахх-доахача завода шоьлагIча цIеран хIара. Цхьаъна бо-ъдешаре хьалаш во хилара-ш, цига бахача къонача болхлой предприяте кулгал-хоша йоаяьо ца елгах.

Цу тхьаьгьеха редакцера жоп дайтад А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ директора В. Панченкоси профк о ма

Къахьадале а-бакъдар

дIалэйай Iа контрольни юр-нала тIа?

ДIалэйай хетт оаш? — аьнна Иминатна хьа йист а ца хулаш журнала IотIахье-жар. Тхона а дагадехар жур-налага хьажа. Цхьаъна бо-ъдешаре хьалаш во хилара-ш, цига бахача къонача болхлой предприяте кулгал-хоша йоаяьо ца елгах.

Хьайбай продуктиношца дIаъхо лаьхьелга Iалашдараш лоарх1амегIа а долаш ре-хьар дар хIаъна юртарча хал-къа тIахьожамхоша, депутаташ-ташта, активистаташта. Кхъьстта саготIеIа долча де-шаех наI а хинна дIаъттад доаханн Iангара доахилга. ТIаккха мишта кхочачашлу тIахьожамхоашен пар дуъкъа-ч1 Iийчашен цоай тоалхаше а цунга хьежка сийлахьа а дола дехьарин Грозненски района шиъ боахиме.

«Сокойни совхоза МТФ банна йоккха а ая — бер-риган а 110 етт ба. ДIкъьрлоа ихьына хетапу, доа-хана продуктивность дIакхъ-яра уъхаза цхьаннка тайна проблема хила кIезиг аьнна. Цхьабакъда, совхоз Iойилла-на дена шер - шерга лешш-дора ну дехьа. Цхьадолча Iан бетташка хIара Iатто цаIи ахи жидограмм шура эшайора дена. Цул а ногIа дар цIий хьаьккаш цхе шера виъ дерригача хувнаеннаа боахаме, хIаъта МТФ-е зоотехни-чески службе яалла хинна а яц. Цуъ когIатта хинна бархI шера образовани мара йоаццаш вола бригадир. Лоца аьлча, боахама из данъа дIаъкхъьлга дар Iангара Дараев Султан, хьалхалатта-ча «Атагинский» совхоза керттера экономист совхоза керте эттIехь хана. По прод-ленина а енна халкъа тIах-ъюкамна керттера группа председателалла хьожанар-ниш экономистаца боаг-бош вола Абдулхаджиев Юн-сап, хIана аьлча, ферме доа-жъарий учет йадар, нъаъхера-ма дисциплина эсала яр. Хъьта ю общественни де-яхар кIоачашделга цо бIу-бенна дIа а доладир.

Соахка августе бетта Iанна тоъал доаккъар Iаланде, юхъ-ера а, соахкоза вIашIтехь-лаьнна Iаланде хIара, Ю. Абдулхаджиева шийна бакъъаьха хетар духхьал дIа-дувзар духха хьайбаш лела-дераш гучIогIу.

— Нагахьа санна вай ферме лергIа порадош па оттаIой, — аьлар цо, шура яккхара хIаъна санна районни сводке эттара тIехьа латтарга вай, — Вай воаш яр тохалой, вайна хьалхара из болх бе саг воагIаргнан.

ТIахьожамхоша керте латтачо яхар хьаллаьлар ди-наIбочна доаркаша Хаммур-муъраев. Путевка тIа яздыр-ра машина спидометрос яьх-хьажъяьнна денкарийла-вьяча механика Альсултано-ва ше вагIача тIанда тIара хьалхалъа ца луш, кхуо яздир путевка тIа. Чувьлар шоп-лагIаяр. Цунна а ишта куьг яздир.

Тхо хьенар путевкаш тIа лодыкъ-ъен спидометрашна хьажъяьнна. Чувьлар, Сальмурзаева автомашина спидометрос хьажъяьнна путевка тIа яздыччиен — 447 пилометр яьх хилар. Цунна а ишта куьг яздир.

Приписканш ю моттигат гучаяьлар цу Iуйрийна. Диспетчерга путевка хьа я ийца, контрольни механи-ка. ВорхI сахьат даьлар. Хьа-чуха йолаелар бийса ара а лыкха йоагIа ер номерани ба-ла машинаи: 71—60 (води-тель Атуев), 26—25 (води-тель Монтаев), 37—35 (во-дитель Хасиев), 34—01 (во-дитель Салмурзаев), 57—38 (водитель Судейманов). Цу водителаша цхьаъа бахьна-наш доахар. Духха гIар ахь-чох, машинаш «цIабъха ехь-бисабар уж. Масала, чарх йохар бахьан долаш машина цIагIа дIаоттаяьар аз, ахьаш тхо тешаде гIерташ вар Iуй-рийна гараже хьажъена шо-фер Мурталаев. Дуъха бахьна-наш а доахаш, ше да ца яь-вар дехаш вар водитель Ха-сиев. Цу дийнахьа гараже чу па йоагIаш бисар 17 автома-шина яр, командировке я яхаш коа ца хинна 28 а йоа-цаеш.

Арахьара тIахьежача дина лоарх1аца предприяте уж хIа-маш инисдалараш цецдьалар тхо. Оарц данъхьа хIама ма дий нурийна машина гараже па йоагIаш бисар! Тха безам хилар цун духъдоделга. Гу-чадьалар, шоферашта масал телараш, автоколонна руко-водителаша цIерагIча Грозненски межъдьатта чахх-доахача завода шоьлагIча цIеран хIара. Цхьаъна бо-ъдешаре хьалаш во хилара-ш, цига бахача къонача болхлой предприяте кулгал-хоша йоаяьо ца елгах.

Цу тхьаьгьеха редакцера жоп дайтад А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ директора В. Панченкоси профк о ма

Технологически установкашгеи оборудованеен еш йоа-на планови ремонташ де де-сача балхий боарам эламиг а беш, геттара лоацача хаиашка ю. ьлча ремонташа увт-таеш йолча технически доку-ментаце хьаготтаяь техни-чески дь балхаш. Цхьаяраш болх проектни овсарле я йо-йаш белга латашдеш йоана-ча вентиляционни установ-кай балха тIахьожам лоатта-баи.

Вознесенскерча газ чахх-йоахача заводе керттерча технолога служба лоаттабе боагIача бесса дина тIахьож-жам лоаттабаи технологи-чески регламенташи производ-ственни инструкцеши ма-лагIча хьала тIа я хьожаш. Планаш тIа белгалду — капи-тальни ремонтий боарамаш хоаначашдаи. Ревизеш а ре-монташ а ца еш йIаьххача хана эксплуатацеи ю реверву-араща, лелхара кхерам бол-ча объекташка пайда нйбу энжкамаь лоранеш йоацача электрооборудованеех. Керт-терча энергетика служба белхагIа электрооборудова-ни болх па бесп сепар бахьан долаш вIашIтехьадоацараш нийслу, пекатегорийни ава-реш уъл.

«Севкавнефтегазпере-работка» производственни объединенне генеральни ди-ректора Коротуна де дезаш дола гIулакхаш лаш къахьа-гам лорабарен ихкерамлеен техникан гIулаях тоадара-ма, объединенена чуйоагIача предприятей кулгалхошкара дела дезаш дар хьадехаш.

Нах лоза ша байтара де лезаш хинна гIулакхаш ца да-рахь, объединенена чу-йоагIача предприятей кул-галхошкара къахьегам лорабарен кхерамлеен техникан гIулаях тоадара комплексни планаш ихоачашъара дакъъе деха доаттIар диззаьа ца да дехарахь «Севкавнеф-тегазпереработка» производ-ственни объединене генеральни директора новкъоста П. Г. Коротуна выгоор яьй.

Теркаме иийаш тохкама материалаш объединене коллективе йийца хиларах а къахьегам лорабарен ихкерамлеен техникан гIулаях тоадара тIадерзадь де дезаш белгалдаь хидарах а йола Коротуна П. Г. заялени.

Кхерамо доаца къахьега-ма хьалаш хьадара балха юкъе цIенкаштта ихоачам-боашш ийIалайтарах гIу-лаяхаш тIара IаIалхаш геттара инженер Джамалдиев Х. С.-М., керттера энергетик Трумов В. С., керттера ин-женера кхерамлеен техника-на вола заместитель Носа-чев Ю. Д., ТЭЦ начальник Матвеев В. Д., парокотельни установка начальник Кар-пинов Ю. Н., Iалашо йоаш-ча сударь йьй. Безихтокха-ме эзаб кхыйола бехке хин-на.

Хинначийт цуъ уъх тай-пара ихседарий? — аьнна цхьа хьаьтача беса хувцавелар предприяте халкъа тIахьо-жама группа председатель Д. М. Лемешкин.

Кулгалхочоа, дукъьалхота денаел хинначеле а тIехьара бакъдар ца аьлча Iеваланзар коммунист Лемешкин: Цох лаьца муъIара дир цо «Зане-ценеш хинначу. Шо тхан-цига хинначул тIехьаIга дир-ектора М. Батыжева ала-рах оттадь протоколаш да уж».

Парторганизацие секретара-ца къамаьл де IашIтехьала-ланзар. Из хьалха-ма ба-ргам дийнахьа. Цхьабанзда, партийни организацие беча балхах хоадамболгаш аьлар партбюро члена Н. Попова: «Вапъзар да уъна — геттара эсала бу оаха болх».

Тхога цо ишта къамаьл дьлга халка чоагIа раьза хилзанзар М. Батыжев: текха Попов хьавеха аьнна сар ва-хийтар. ТIаккха из дика оаг-а яир. Гуо дар во хIама цхьаьккха а дича предприя-тера аралалийта кулгалхо-шера боацаш волга. Батыжев ше маре шийна хетар ала бекъо йолаш сар вий-хьоГ уъкъаза?

Хьаьта тхона цхьаькха-м хох: къахьадале а бакъдар дийнаца балха дукъаьта пай-дане долга!

Б. КОСТОЕВ,
Х. ШАДИЕВ.

Тахан-Дунен халкъашта юкъера театра ди

САГИ ЦУН ВАХАРИ

Дунен халкъашта юкъера театра Дин республика театраша ухх шера дезду КПСС XXVII съезд чакхъалъна массеган экспрессивни кIира дашничул тIехьагIа.

Советски коммунистий пу артIанарча формуна накъадоагIаш Нурадилов Хаинаший цIергIча Нохч-ГIалгIай паччахьалъхен театра нохчий труппо нийчIир Болодарскев Эдуарда «Бехтохкам» ярача пьесах йола спектакль.

Хъаьта ГIалгIай труппо нийчIир Л. Гергичкова а Р. Хакишева а композицех-сценарех йола «Хьал а гIеттар, воллеI» яха представлени. Цу тIа дувш вай мехкахчун Советски Союза Турпала Аушев Руслана дезалах. советски Iаьдал доакхъаш а ГIоагIдешан а. тахан из тоадеш а дорадеш а боьхачу советски наха, революце тIечача нашкъ тIа дьяннача Афганистана халкъах. Советски, а афтанси а паха юкъерча дохаргдоаша ГIоагIдешанна интернациональни доттагIаIах.

Актуальни проблематаша хетарь я СССР Паччахьалкхен премье лауреата А. Гельмана яхьаьча «Закуп» яхача пьесах М. Ю. Лермонтова цIергIча республикански эрсий драматически театро оттаяь из цIи йола спектакль.

Тахан вай лирах къовсам лоаттабу советски наьха пахарша тешш доаттаза Хламашца дас биорократизмаза, наьха хьашташ бе-башха иза хетар желадарга, иезнигагIа къа а хьегаш, духхагIа киса долла гIерташ хIлара, кхьча деганза хIамашца. Цуморча, ше болх беча моттиге нийслуш долча дегазача хIамашца наьсаенна я тIъшеста шу мара дьявна йоаца йоI Зина. Езарша, хьамсара хеташ, Зануля оаI цунах, да сазаш биагIара хьеж.

Ухх тIехъьарча хIама кхы а дика хIамаш хинна республика театрашца: цига болх бе болебинчIа. Цара наьха режиссераш. Иштта, уях деношка нохчий труппе шиъ дебютни спектакль оттайир. Цунчарга цIергIа йола Москвера театральни искусства институт яьнича цIавIбраза Гизуев Хьусена. Турмиенски автора А. Абдуллаева пьесах. Цо оттаяь «Саг йоалаяна бараш» яха беламе спектакль безаме тIаийдай зритело.

ГIалгIай труппе кхъьара волавелна Беков Мустафа. Вай театре болх бе дIавоаттаяуш цо оттае лархIаеш Нохч-ГIалгIай АССР халкъа яздархочун Боков АхIмада ловзаш долча «Беке ныкъа» яха хIама романах хьа инсценировкец-диалогех йола масштабни ший спектакль.

М. Ю. Лермонтова цIергIча республикански эрсий драматически театре а вешав хьона ши режиссер. Царех цаI — Куразова Лариса — вайна йовзаш я, хьалхарча цу театре цо массеех спектакль оттаяь хIлара. Москве шин шера йола режиссерски курсаш а яьха, юха-а цу театре кхъьера цIайийраш Лариса. Цо кийчъьяй «Къедижнске переналки» яха спектакль, Хламаш из болх бен а «Тех» хьара посетитель» яхача пьеса тIа.

ШоллагIа йола режиссер Леднинова Лариса. Ленинградски театреи, кинематографеи, музыкаи паччахьалкхен институт чакхъяккхай но, Ларисас оттаяь «Редькина эффект» яха А. Козловскне пьеса. Тахананра вахаре ира латташ йола профессеман гротеска хьакъаш, эрсий фольгIай а, психологи й а, дубока а мотт юкъеболабеш сакъердаме йовзаш из тема кхоача режиссера. Хьалхарча цу тайпарча драматургически жанра тIа болх банза болча актераната юхьхьанца хала дар из кхар кхетае а наха безаше хургIоле спектакль цох кийчъе я. Бакъда, кхоача режиссера вашIтехьлаьлар зрителла а обществешнеста а хоза хетаргIола спектакль оттае.

КПСС Программа тIа аьнна: «Партс ма моста новкъостал дергда культураи искусствои лоарIам ланкбара. Цар ас дезар да халкъа къашташ кхоачаш дар, коммунизма гIулаьк хьаллацар, миллионаш болча наьха дегIоозеи, вдохновенеи хьаст хIлар, цар лоIам. хетараш, уйлаш юзнар, уьк идейно бIаьхий барт царна нравственни кхетам балараи тIоаттаяь дар».

Парте театра хьажкъина оттадеш дола уж бехтохкам дехкараш кхетадеш, советски сага дезадар, цо лоарIаш дар хьаллоецеш. ший пахарца доагIаш доагIар бегдоахкхаш я республика театраша шоай репертуара юкъеболаеш йола доазол дехкарча авторий, эрсий а советски а классикий, вай хIанарча драматургий а йола произведенеш.

Вай заман сага диззаа дола сурт-сибат кхоллаш, форма актуальна а чулоазам кIоарга а бола пьесаш дукхагIа шоай репертурага юкъеболаеларга доглоах вай, хIана аьча, хIамазлца вай театраша хьабена нинъ царна бернате хIинкадь, па ле могаргдола режиссераш а актераш а вайшиъга болландь. Хламаьла цар уьттаяь спектаклеш, тайп-тайпарча фестивалашка, Москве а кхъчахьа а цар хIинкача гастролашка лакха мах беш тIа-нийьй.

Цхьа шу совгIа хь аьлча хьатIаотташ да Социалистически Даьхен доккха цIей. ТIалоагIача шера советски халхъо, дерригача дуне тIарча прогрессивни адамало дездерга Сийлахьбоккхача Октябра 70 шу диззар. Цу йоккхача юбилейна кийчъуш да хIинъ республикера театраш. Цунна хетаьь цар оттаерья керда спектаклш. Цу тIулакха лаьрха лохаш я керда пьесаш, хьожаш баьхкинарга а моттигерга а драматургашца цу темах лаьца малагIа пьесаш яьъеш баьца. Цул совгIа, вай театральни делгеладна лерхI уях сезоне Чехова, Горьке, Гарсиа Лорки, кхыча авторий пьесаш оттае. Цу тIулакхо хьагойтIаIоагIача хана дуккхача бевзача а безача а турпалашца вай безаме вIашагIкхетарг хургдолга.

Б. АБАДИЕВ.

СУРТАШ тIА: «Саг йоалаяна бараш» яхача спектакла художника Х.-Б. Исраилова ны иллюстрацеш.

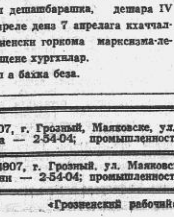

Истори оагIош

М. Ю. Лермонтови ГIалгIайчеи

ЭГГАРА хьалха ГIалгIайчаьнга маца леташ М. Ю. Лермонтова уйла? Бер долча хана, 1820-чен 1825-чен шераша из духьхьашца Къубсаева Хавжанас а вена, Патигорскера Тийрка аьрда оагIорахьа Шелкновская яхача гребенской станицана гIаьнга боагIаш иллача цIий кхоачара гаргарча наьха Хастатовгlан имене яхача хана, датаехай аьина хетадала тарлуш я из. Цу хана а, дон гIеначеи кьечеи, гIаьчеча а бе-бева къамий меттала къамальаш деча а йоккха йоазача города Моздока яхьа гIолла тIех а вурлаш ихав из цу хана хIанзарча Малгобекски районна IотIаотташ хиннача ГIалгIайчеи исторически лоазонна таьна доаццаш долача, аьхий хьарсам диззаа доагIача хи йисте гIолла.

Тамаш я-кх, хIаманна дух-тIаваларга тIера хинна, *лаьм Кавказага*, «Оьа сийлача оттурга Тийрка «са *лаьтта*» хинна иаьхи иIай корга сигала баха латтача Беешлоагахьа хьийвеце, лоаццаш ца юкъе чухьоачаве, цул тIехьагIа дахьалча. гаьнарча Гуржеги а вугача Военно-Грузински наьхьах дерзуьшгIа хIамаш дуччаIа бIаргадайна болча наьхьахошкара деханза IийнаIе.

1830 шера ше лаьъьча стихотворееех йоача «Хьаза гIаргIа иIаргI» яхача цIаьнга тIа 16 шу даьнача Лермонтова хозахетта дувцаш «михоп догIашен» Iаьржадьа, Кавказа чIожетна цун дезан тIаийзача дахча жIаргах. «Крестови лоамах», «Крестови переваlах» — Тийрка, гоатолаш Iодолагучча, Кавказа лоаццаш дукхах нийх тIехбоалача эггара лакхерчеи наьхьабаьна леларша чIоагIга лоаццаш йисте моттигех хоза кхыкмаьл дагадохийгар хиза а мег из.

Хозахета на даь хиза тарлу «Измаил-Бей» яхача кхъьнала гIозмана лард а хинна дIаоттача событей маIш Лермонтов Мишела Военно-Грузински наьхьагIа ше наьхьаворакхаш хиннача хозамаргучча ух тайпара дешаш алийтар а:

Цар фьалгаш кьаьна да.
Цхьа вокккасаг—нохчо
Бешлоама йисте миска
ваьхар, лийнар.
Со лоамий доаньех
дIаьнугача хана
Цо сона моцагIара
повесть йийцар.

«Нохчо» яхача дешо ваI шекдара дагIаш цу халашна культура, истори, моттIехьатара хиларга белгалбоалаш хиннача беррингача вайнахах, массаза а лхар мо, берригаш а дагабоаш цIаьна йиI йоаннхкаш хиннаI «кисташ», «нохчий», кхыбараш. Цул лоархIамегIа да, деш долла кхъьнала Беешлоама Сосланбиевн массаза а цига наьхачеи сагах хилар. Цо цу сахьате хьадгагIахойт XIX бIаьшерера гIоргьяшина хиннача ГаубургтаповгIар — гIалгIай — Кавказа лоамашка гIолла наьхьахоI наьхьабоахаш хиннарий, поэта зекстабьяча лоаца иогIашка утлача Гвилели яхача юрта баьхарий династи.

ХIанз ухх сахьате алхха хетар мара ловча ма хилда из. Хъьаьта а цаI доацаш-да! Белгалдоахаш хIама да, Лермонтов вийна (1841 шера), тIъъаь пхиъ шу дьяннача тIехьагIа а наьхьаоша яздарь: «Гвилетнаш (е, цIъьаза царех ма аллара, гулетцаш) Кистински чIожера хьабабина а погIий племеех а ба» (А. Висноватов, 1885 шу).

Хъьаьта ГIалгIайчена белъоцIца вIашагIкхетарг хинна цун 1837 шера гурахьа, эггара хьалха Кавказе Iовахьийта хинна (Пушкина наьларех наьха дорха, тийнабоах гучабоакхаш яъъеь стихаш бахьан долаш) М. Ю. Лермонтов, доттагIчунга яздьача письмо тIа цо ше ма дуццара. (Военно - Грузински наьха гIолла «Iовмех тIехьавьинача», вешта аьлча, Владикавказа крепостера (хIана город Орджоникидзе) Тифлисе (Тбилиси) а вахь, хозвеача хана. Цу наьъьа цунгIабседьхьара дакъа ХIирийчеца оагIуьв болча ГIалгIайчен малхбузехьарча доазонца хиннад.

Цу наьхьа водаш дьахь земаш «Вай ханара турпал» яхача романа повесташ та хьоахадаь Iийнадаш, цу ГIаргIа а уж теттара шаьра гуш далье а. Яздархочун Владикавказски земех дола аьхха цIьа масал ер да: «Корах аралъежаш ваглар со. Гаьнавина юкъера хьанъедер Тийрка Iовгlа гIолла дIа-хьа кхийса хIамаш санна дагIа!.. лохира цIалгаш, хIаьта дIахо хьакхача ваглагарга ккалинган ягIа пен санна латта сийна бос лепа доамаш, царна тIехьашкара хьанъедар ший кардинальни кий туллаш бола Бешлоам...». Из — Дарьяьски чIожен — ГIалгIайченеи ХIирийченеи юкъера доазон панорама.

БАШХА дукха ха а йоадаш арадьяьна-ча (Грозный, 1981 шу) «М. Ю. Лермонтови Нохч-ГIалгIайчеи» яхача сборни на тIа умершегIета доцента А. О. Мальсагова неделхай «Демон» яхача поазма тIаргача кавказски фольклорни мотивех дика хьаъь дIа-ваха чулоацам болаш йола статья. Из поазма яъъара уйла дог чу ецсай яздархочуа цу наьхьагIа Гуржегlа а ваха цIавIбраза тIехьагIа. Статьай авторо теттара ниIса терхIаьлдь цу м отлех цхьаьрал юкъарчал доацаш гIалгIай фольклорга юоазенна лохар (белгала аьлча Бешлоама керта тIа яглача «Дубай дьяла» йолча легендацин приданешцеи). Автора эггара хьалха яйса хиза еза из наьхьахоI наьхьабоахаш а Заламо хозьяьчеи историе наьматникаш шортта долчеи шоай юрта «экскурсоводаш» а хинначу цу гIалгIашка — гвилетнаш гIолла.

Цу сборнка тIа непатеха я филологически Iнлмай кандидата А. Х. Танкиева статья а. Цу тIа М. Ю. Лермонтова кавказски произведенеттеи вайнахски (цу дьяьче гIалгIай) эпосан юкъера цхьаолоа буьзамаш лаха гIерг аьтор.

Цу тайпара дагалаттарашца мел тIоаттаяь безам тIаоазаш далье а, хетараш мара лаш уж. Юрта бола факташ муьхьаIа йолаш йий-хьоI тIанкиа? Бакъдар аьлча, йолаш хинна уж, Лермонтова жизненна тIехьалецца юоазенна а болаш.

Дика хоша да, 1837 шера ше наьъьа дIа-юха ухху I-чIожен — хинна литературни ансарои ансарои дукхха а дIа-ха а сурташ дийхьалга. Башшлдика лермонтовеч хиннача профессорца И. Л. Андронникова вашIтехьдьаьнад цо дийхача сурташца, аьвараллаша гIолла Лермонтова наьхьаш ираз гIолла, цун цхьан живописни полотнана сюжет епеи бола лаххе вай бийца «Крестови лоам».

Бакъдар аьлча, дуккха а кIезигагIа аьттув бальнай Тифлисера Клуббасеи Кавказе хозабсагIача наьъьа Лермонтова картона пиан-шета тIа диллача Военно-Грузински наьъьа цхьан участка сурта. Лермонтоведаша тайп-тайпара цIергш техи цунах: «Дарьяьски чIож», «Ворда а йолаш да ваннахьи сибат», «Тийрка атагIе», «Балтена хьожа» да Дарьяьски чIож».

ХIирий краеведа Генрий Кусова керда вариант хьийхай: «Владикавказа лаьхера Балтински чIож». Из хьа-эца метагрйолаш я. Л. Н. Толстоя цIергIча ЧИГУ студенташа-историкашцеи дирзьюоварга истори кафедерча «Кавказоведчеи семинара» чIенашцеи ваъ цу моттигера хьежачул тIехьагIа, тайпара хьожаш ГIалгIай Балтера массеех километр лаьхера, поэта сурт дилла моттиг. Пхиъха йийца да-их из, сурта аьтта оагIоно хьакхий кхъе теIа йоаллаш тIех етта ший йоI а тIехьа гIалгIай корт Бийкау а йолаш болча, гIалгIаша «без лоарIача» Мать-Лоама бух. Цигача ккала гIерташ санхенна водан-гIеп (массеальгIар) санна а йолча кавказски хьарца кхъе гIолла) юхасеца Лермонтовн хьалха ваьнна ворда вода лоамаро?..

Лоацца ха йоаккхаш цIьаьна ниIсвенна из цу моттигашка. 1840 шера-ьалхий, хIана ниIсъыш, ГIалгIайчен кхыча районе — шноалгIа на Кавказе Iовахьийча хана. Иисе инара-та Галафеева отрядаца а волаш дакъа лоацаш хиннаI Iовахьийта поэти ансари ГIеттаца. шнаьрча дышьа ГIарча, Нохчийчена духьа-ла аьча военни походе. Грозни яхача крепостера аьнна, ХIанзарча Ачхой-Мартана ски района Валерик яхача хи тIа ккаччалана ниъ баьб отрядо. 11 июле «лира тIомболабеннаI цига. Башха лачача. «Дага доацаш яьду аз шуга: бакъда...» (Валерик» яхача стихотворете тIа сий доацаш буьнг Лермонтова вежарий боабеш бу тIом. ТIеъьаГа хьекъадьа цо цъьан хана владикавказски цIен юрах арахьежача хана Кавказа гIайна доаденача Кавказа доамий сурт. Валерински тIом чакхбоалаш лаьтта эггара ньзагIа йола ха хьа-ланата акарела тIа цо тьа-оттадаьь карабучайн - орстой сурт-сибаташ. тIаршнин доацаш дьяча юрташ тIа дита дIаьха иIоваккхаш хьакъоканца дар шоай гIайара этнографически башхало белгал а йоаккхаш.

Валерик яхача «Ачху юрта» (Фортанг яхача ки йисте уллача Ачхой) енай отряд, хIаьта бийса «Натахе хи тIа» (Нетхой) яьккхай. вешта аьлча, хIанзарча Назранновски района доазон тIа яьнай из. Цу тIехьагIа, цигача юрта (Чильчих юртах» чаьх а яьина. Казах-Кичугъаьла а леста, Шолжал деъьа, цун аьрда оагIорахьа а ялийна сецай. Цу маршах йола «ГIалгIай лераш» ший творчестве белгалъьхьаиг М. Ю. Лермонтова. Вешта, хьагча да йоаъаш, да йоазаш йитта хила а мег уж.

ДIАХАЙТАР

КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма университето дIахойт заочни отделене КПСС вионономически политике II курс йоаккхаш дешашбарашца, дешара IV йола сесси 1986 шера 1 апреле дена 7 апрелага кхачал-ца йолча хана КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма университета помещени бергригаш а бахна беза.

ДешашбарIаран бергригаш а бахна беза.

ДIАУЛЛАЕЛ саш сашош. «Валерик» яхача стихотворене тIа, юхъханца, варианташ («Ахмед», «Юнус») харц а яь. Лермонтова «Галуб» аьнна цIи ешнай нохчочоа-пуната. Дуккха за из ишта хIанза ГIалгIай па ГIийрах лермонтоведаш. «Таьнт» яха чакхъяланза йиса пушкинни поэма из вешнаГуг тIехьагIа Галуб (Галуп) санна хоаш кхиоай. Цу къамьалех хIарадар цхьа бахьан доацаш дац, цхьабоахъа, цар а боьхонца духтIаванихкар деша. ХIанз вовдаш волча са дас Е. Г. Виноградовен азш цхьана яьлъча статья тIа дийдаьар из дош тахнара болх шера-ба боаржабелга.

М. Ю. Лермонтова хIанарча наха дукхаза а зийнах из «бе доаллаш Iилмаи книжка а долаш». Боьхонца Iомадеча книжкашта юкъе хиннаI, профессора Л. П. Семенова ручадьяьна ма хилара, 1823 шера непатеха арабаьнниен Россерча дийца наха юкъе чIоагIга моргбаш Кавказах бола С. М. Броневскне географо - исторически болх. Цу тайпара, из теттара дика боозаш а 1840 шера ГIалгIайчен малхбузехьарча довзонашца нийсвенна а хиннача Лермонтова ший тайпара, чоалхаегIа Iомада иоагIеча тIаьна йиш йолаш хиннад «Галуб» («Галуп») яха дош.

Цу тайпара кегайл яьхай цхьаьнга цIи — ГIалгIайчен цIаьрча гIолла Iодоагlча ГIалме цIи. Поэта шийна а хеза хургIоллаш. я из — Камбилеевна. С. М. Броневскне дечь тешаГагIа, «Камбулеевна, а Галуп. Кистинским лоамашкара Iодоладенна ТIийрка лала гIолла Iодоагlаш а цунах Iiаьхтеаш а да..» Галуб яхача лоамаш нохчий цIи Галубй (Гоалаб, Голби, Галбй) ГIалгIай хин (ГIалуп) цхьатара наьсьенна аьина хетадала а йиш хиннад Лермонтова. Цу тIа а (хIаьта В. Г. Белинскегара цхьайолеанча литературни критико а терхIаьлдь хинна Балтински чIож». Из из эца метагрйолаш я. Л. Н. Толстоя цIергIча ЧИГУ студенташа-историкашцеи дирзьюоварга истори кафедерча «Кавказоведчеи семинара» чIенашцеи ваъ цу моттигера хьежачул тIехьагIа, тайпара хьожаш ГIалгIай Балтера массеех километр лаьхера, поэта сурт дилла моттиг. Пхиъха йийца да-их из, сурта аьтта оагIоно хьакхий кхъе теIа йоаллаш тIех етта ший йоI а тIехьа гIалгIай корт Бийкау а йолаш болча, гIалгIаша «без лоарIача» Мать-Лоама бух. Цигача ккала гIерташ санхенна водан-гIеп (массеальгIар) санна а йолча кавказски хьарца кхъе гIолла) юхасеца Лермонтовн хьалха ваьнна ворда вода лоамаро?..

Лоацца ха йоаккхаш цIьаьна ниIсвенна из цу моттигашка. 1840 шера-ьалхий, хIана ниIсъыш, ГIалгIайчен кхыча районе — шноалгIа на Кавказе Iовахьийча хана. Иисе инара-та Галафеева отрядаца а волаш дакъа лоацаш хиннаI Iовахьийта поэти ансари ГIеттаца. шнаьрча дышьа ГIарча, Нохчийчена духьа-ла аьча военни походе. Грозни яхача крепостера аьнна, ХIанзарча Ачхой-Мартана ски района Валерик яхача хи тIа ккаччалана ниъ баьб отрядо. 11 июле «лира тIомболабеннаI цига. Башха лачача. «Дага доацаш яьду аз шуга: бакъда...» (Валерик» яхача стихотворете тIа сий доацаш буьнг Лермонтова вежарий боабеш бу тIом. ТIеъьаГа хьекъадьа цо цъьан хана владикавказски цIен юрах арахьежача хана Кавказа доамий сурт. Валерински тIом чакхбоалаш лаьтта эггара ньзагIа йола ха хьа-ланата акарела тIа цо тьа-оттадаьь карабучайн - орстой сурт-сибаташ. тIаршнин доацаш дьяча юрташ тIа дита дIаьха иIоваккхаш хьакъоканца дар шоай гIайара этнографически башхало белгал а йоаккхаш.

Валерик яхача «Ачху юрта» (Фортанг яхача ки йисте уллача Ачхой) енай отряд, хIаьта бийса «Натахе хи тIа» (Нетхой) яьккхай. вешта аьлча, хIанзарча Назранновски района доазон тIа яьнай из. Цу тIехьагIа, цигача юрта (Чильчих юртах» чаьх а яьина. Казах-Кичугъаьла а леста, Шолжал деъьа, цун аьрда оагIорахьа а ялийна сецай. Цу маршах йола «ГIалгIай лераш» ший творчестве белгалъьхьаиг М. Ю. Лермонтова. Вешта, хьагча да йоаъаш, да йоазаш йитта хила а мег уж.

В. ВИНОГРАДОВ,
РСФСР-ен НГIАССР-ен Iилма заслуженни деятель, профессор, нотречески Iилмаш доктор.

СУРТА тIА: «Балта чIоже» яхача Лермонтова диллача сурта репродукци.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

Лелаеш, хьожаш, еаши йолча программа харжара кхоссаеш ютта я, габариташ йоккха ящ, айеш еза ящ Омскски телезаводе я, «Кварц-Ц208» яха хIамай тайп-тайпара бос ма барра хьахьоахаш йола телевизионни приемник, уьк выставке йоIхаш хургьяь 30 марта кхачалца «Орбита» яхача фирменни тинка тIа-салюе (В. И. Ленина проспект, 104).

Выставке хургбла телезаводера консультанташ.

30 марта 12 сахьат даьлча хургIа эцархоЗ конференци. Цига дIайоварнаерьяь гарантийни ха я йIаьхъо гарантийни талонаш.

Дувла тха тинка тIа, оца «Кварц-208» яха телевизор.

ХЬАМСАРА КИНОЗРИТЕЛАШ!

1 апреле денз «Юбилейный» кинотеатре хьажалаш «Оаха бехтохкаме оз» яхача кердача художественни фильмага (2 серн).

Цу тIа ювш 1960 шера 1 мае Советски Союза территоре тIа чуийтача самолета тIа хиннача летчика-шпиона Пауэрса еш йола суд.

Режиссер Т. Ленчук.

Роланаш болзаш да: Р. Сасулис, С. Яковлев, С. Алексеенко, И. Макогни, нийсабаран а.

Сеансаш дIайолалу 10.40, 13.10, 15.40, 18.10, 20.20 сахьат даьлча.

Дувла тхо долча!

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 «Ха».
8.40 «Доктор Айболит». Мультипликационни фильма программа. 1, 2, 3, 4-гIа сериш.
9.35 «Путешественники науки».
10.25 «Хьаьавьина моттиг бераш». А. Толстой «Никитай Морж».
11.05 «Керддараш».
14.30 «Керддараш».
14.50 «Вай заманхо». Документальни фильмаш: «Ворз-ган-хьожа», «Беха а лех нохо а доагIа».
15.35 Л. Кассила турпалаш экранна тIа. «Кьыкнашъ». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа серн.
16.45 «Керддараш».
17.00 «ВаттагIаша халкъа ансамбла концерт.
17.50 «Iилайитта шу даьнан бонжаггIен».
18.40 «Сергей Костринов». Телевизионни документальни фильм.
19.05 «Iилмен вахар».
19.35 Мультипликационни фильмаш.
19.45 «Тахан дунен тIа».
20.00 «Деша тIехьа гIу-лат а долаш...».
19.30 «Керддараш».
19.40 «Муьлхха юхьанхъа-ча». Художественни фильм.
21.00 «Ха».
21.40 Дунен халичIашна юкъера тIера денга. «Сцена кийзо. Театральни обозрени».
23.00 «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 «Iуйранера гимнастика».
8.15 «Илли да, ковбой, илли да». Художественни фильм. (ГДР).
9.30 «Юргинские верниканы». Телевизионни документ. тальни фильм.
10.20 «Электроннен вайн». ЦIергIча дисциплинарни ансамбла концерт.
10.40 «Муьлхха йыначуя тIехьагIа». Телевизионни журнал.
11.25 «Испанский мотт.
11.55 «Бераташ ихчашкар Iаваш шоай моттиг дIалоар ГIалгIайче Мерлонтовна йолаш хинначу дагахьа, хинжаьнан тIара хьайна да Дарьяьски чIоже гIолла Гуржегlа вахча хиларах. Цхьабакъда, Лермонтова вахарах ГIалгIай-ен «Гуржий сайIон» гитара дика йовзаш волча профессора В. С. Шадуре къастта чIоагIга уйла тIайохитташ уж уж. дотгара Мельгуний статья тIа цо яздьаь: «Деша духтIадовлара керда дашеш гульярен вIашиийсьарен болх дIахо бахьан-да барбба».

Уж дешаш хьалхаиха оттаде мегаргда «М. Ю. Лермонтови ГIалгIайчеи» яха тема хьашт долаш волча IаГ-ранета, хIана аьча, хьаддаэен тIатеIаи из йшха еза ха хьатIаэттаI.

В. ВИНОГРАДОВ,
РСФСР-ен НГIАССР-ен Iилма заслуженни деятель, профессор, нотречески Iилмаш доктор.

СУРТА тIА: «Балта чIоже» яхача Лермонтова диллача сурта репродукци.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

16.40 «Эрмитаж». Меншикова Дворец.
17.15 «Бераштен ихчашбоазаргIаш ХУ Ерригсоюзни музыка нийса. Союзни республикай эрсий художественни коллективай выступлени.
18.00 «БотгатIе». Телевизионни журнал.
18.20 Мультипликационни фильмаш.
18.45 «Тахан дунен тIа».
19.00 «Из шоаниг дулургда».
19.45 «Керддараш».
19.50 «Будулла ихчахкар». Художественни фильм. 3-гIа серн.
21.00 «Ха».
21.40 «Будулла ихчахкар». Художественни фильм. 4-гIа серн.
22.45 «Тахан дунен тIа».
23.00 «Московские новости» тIа цIа-ча газета-н приказ дуьнен халичIашта юкъера спортиени гимнастикаш».

II ПРОГРАММА

8.00 «Iуйранера гимнастика».
8.15 «Пулька № 306». Художественни фильм.
10.00 «Хьажайтта шу даьнен бонжаггIен».
10.20 «Эрсий халкъа фальгаш».
11.30 «Английски мотт.
12.00 «ТIема сийна репортаж». Документальни фильм.
12.20 «Ача «Ах» низбола кийзо. Театральни обозрени».
13.25 «Камеровски студе тепловедене программа.
14.25 «Ваталга — из да уйла ерга, хIама хьадагIа». Н. К. Крупскен».
16.55 «Керддараш».
17.10 «Чемпионата денна хаттар». Художественни докумен. тальни фильм.
17.50 «Электроннен вайн».
18.20 Ф. Э. Дзержинскне цIергIча дисциплинарни ансамбла концерт.
18.40 «Муьлхха йыначуя тIехьагIа». Телевизионни журнал.
19.30 «Ха».
21.00 «Ха».
21.40 Композитор Е. Птичина астерски концерт. Пе. ремьяш. Ария ханна (22.40) — «Керддараш».

27 МАРТА

6.40 — 9.00 — Хозамаш.
6.55 — 7.00 — Хозаш. Хьоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программаш.
8.40 — 9.00 — «Дега хьаьанга» (нохчи меттала).
9.15 — 10.00 — А. Димаева ишнен радион баьндрисий выступлени.
11.30 — «Массаза з хьалха».
11.30 — «Массаза з хьалха». Вокальни ансамблаш.
11.30 — КПСС XXVII съезда решенеш — вахарг «Дикаш — юкъара хьежаш» (ГIалгIай меттала).
12.00 — 12.00 — «ТIехьомаш шоллагIа ресурсаш».
12.30 — Передачай программа. Хлоттам.
17.15 — «Патриот».
17.30 — «Iуйранера гимнастика хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Сесна Iалуева дуьнен.
18.30 — «Агропрома массаза денош». Беседа (ГIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист». Радиожурнал (ГIалгIай меттала).
18.55 — 19.00 — Реклама. УНВ.
17.00 — Концерт.
17.28 — «Наьъьа мохIалага спраька» С. Балуева дуьнен.
17.34 — Музыкальни передача «Илли оал Жанна Бичевскаис».

ТХА АДРЕС. 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехтонхама секретара — 2-84-68; отделнаш: партийни захара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта бохама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмоI — 2-85-64. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС. 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ02127. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1297.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка